وەزارەتی تەندروستی

ژمارە: ١٧١١ لە ٢٦ /٢٠٢٣/١/

پاڵپشــت بە مــاددەی (حەوتەم) لە یاســای وەزارەتــی تەندروســتی ژمــارە (١٥) ی ســاڵی ٢٠٠٧ ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد :-

ڕێنمایی ژمارە(٢)ی ساڵی ٢٠٢٣

ڕێنمایی پشکنینی دۆزینەوەی خێرا بە ئەنتیجین (Ag RDTs) بۆ دەستنیشان کردنی نەخۆشی کۆرۆنا Covid-١٩

ماددەی (١):

بەکارهێنای پشـکنینی دۆزیـنەوەی خێـرا بە ئەنتیجـین (Ag-RDT) بـۆ دەستنیشـانکردنی نەخۆشـی ڤایرۆسی کۆڕۆنا پشتگیری ناکرێت (is not recommended) **لە:**

- پشکنین لە خاڵە سنورییەکان
- خوێن بەخشین
- نەشتەرگەری

ماددەی (٢):

کیتی Ag-RDTs پێویستە (prequalified by WHO) وە کـۆنترۆڵی جـۆری بـۆ بکرێـت وە چەنـد نمـوونەیەکی بەکاربهێنرێـت وە بەراورد بکرێـت بە پشـکنینی PCR پـێش بڕیـاردان لەسـەر هێنـان وبەکارهێنانی.

ماددەی (٣):

بە هیچ شێوەیەک (Rapid Antigen Test “RAT”) جێگەی (Polymerase Chain Reaction “PCR”) نـاگرێتەوە وە نابێـت لە جیـاتی بەکاربهێنرێـت بـۆ دەستنیشـانکردنی نەخۆشـی ڤایرۆسـی کۆڕۆنا چونکە PCR بە (gold standard) دادەنرێت بۆ دەستنیشانکردنی ئەم نەخۆشیە.

ماددەی (٤):

Ag RDTs باشـتر لە سـەر ئەو نەخۆشـانە کاردەکـات کە هەڵگـری ڕێژەیەکـی زۆرن لە ڤایرۆسـەکە (>١٠٦ genomic virus copies/ml) یان (ct value ≤٢٥) کە زۆرتر لەو جـۆرە نەخۆشـانە بە دیاردەکەوێت کە لە قۆناغی پێش دەرکەوتنی نیشانەی نەخۆشیەکەدان (١ تا ٣ ڕۆژ پێش دەسـتپێکی نیشانەکان) لەگەڵ ئەو نەخۆشـانەی کە لە قۆنـاغی سـەرەتایی دەسـتپێکردنی نیشـانەکانن (لە نێـوان یەکەم ٥ تا ٧ ڕۆژ لە دەستپێکی نیشانەکان).

ماددەی (٥):

بۆ بەدەسـتهێنانی باشـترین دەرئەنجـام؛ پێویسـتە ئەم پشـکنینە لەلایەن کارمەنـدی شـارەزا ئەنجـام بدرێت لەگەڵ ڕەچاوکردنی گشت ڕێنماییەکانی بەرهەم هێنەرەکە، وە لە مـاوەی یەکەم ٥ تـا ٧ ڕۆژ لە دەستپێکی نیشانەکان ئەنجام بدرێت.

ماددەی (٦):

جـۆری پشـكنینی خێـرا بـۆ دۆزیـنـەوەی نەخۆشـی ١٩ -Covid پێویسـتە بەلایەنـی کەمەوە (≥٨٠٪ sensitivity and >٩٠٪ specificity) هەبێت بە بەراورد بە پشكنینی PCR.

ماددەی (٧):

جۆری پشكنینی خێرا بۆ دۆزینەوەی نەخۆشی ١٩ -Covid لەو شـوێنانە بەکاربهێنرێـت کە پشـكنینی PCR بەردەست نابێت وەک شوێنە دوورەکان، دەزگاکان، کۆمەڵگا نیمچە داخراوەکـان کە پشـكنینی (PCR) بەردەست نابێت بە شێوەیەکی راستەوخۆ. ئەنجـامی پشـكنینی پۆزەتیـف بەم پشـكنینە لە چەندەها حاڵەتی گومانلێکراو لەو شوێنانەدا بڵاوبوونەوەی زۆری ڤایرۆسەکە دەگەیەنێت و یارمەتی خێـرا جێبەجێکردنــی رێوشــوێنەکانی کـۆنترۆڵکردنی هەوکـردن دەدات لەم شــوێنانەدا. بەڵام ئەو پشكنینانەی کە ئەنجامەکانیان پۆزەتیف دەرچووە بە رێگەی خێرا، پێویستە نموونەکانیان بنێردرێـت بۆ ئەو تاقیگانەی کە پشكنینی (PCR)ی تێدا ئەنجام دەدرێت بۆ پشكنینی دڵنیایی.

ماددەی (٨):

ئەم پشكنینە بە کاردێت بۆ چاودێریکردنی رێژەی تووشبوون بەم نەخۆشیە لە کۆمەڵگادا بە تـایبەتی لە نێـوان کارمەنـدان و کارمەنـدانی کەرتـی تەندروسـتی لەکـاتی پەتـاکەدا یـان لەو ناوچـانەی کە بەرێژەیەکی زۆر ئەم ڤایرۆسە بڵاوبـۆتەوە لەنـاو کۆمەڵگـادا، کە ئەنجـامی پێشـبینیکراوی پۆزەتیـف و نێگەتیـف (positive and negative predictive value) بـۆ ئەم پشـكنینە بەسـە بـۆ کـاراکردنی کۆنترۆڵکردنی هەوکردن بەشێوەیەکی کاریگەر.

ماددەی (٩):

کاتێـک کە بڵاوبـوونەوەیەکی زۆری ڤایرۆسـەکە هەبێـت لەسـەر ئاسـتی کۆمەڵگـا دەتوانرێـت ئەم پشكنینە بەکاربهێنرێت بۆ دۆزینەوە و جیاکردنەوەی حاڵەتە پۆزەتیفەکان لە دەزگـا تەندروسـتیەکان، سـەنتەرەکانی پشـكنینی کۆرۆنـا، خـانە چاودێریەکـان، گرتووخانەکـان، قوتابخانەکـان، کارمەنـدە تەندروسـتیەکان، وە لە بەدواداچـوونی بەرکەوتەکـان. ئەنجـامی نێگەتیفـی ئەم پشـكنینە ئەوە ناگەیەنێت کە بەتەواوی ئەو کەسە نەخۆشـی ڤایرۆسـی کۆرۆنـای نـیە واتە یەکلاکەرەوە نابێـت بـۆ جیاکردنەوەی هەڵگرانی نەخۆشی کۆرۆنا لە بەرئەوەش دەبێت ئەو پشكنینە دووبـارە بکرێتەوە یـان پشكنینی بەرێگای PCR بۆ بکرێت بە تایبەتی لەو نەخۆشانەی کە نیشانەیان هەیە.

ماددەی (١٠):

لە هەر کوێیەکدا کە پشكنینی PCR بە کاربێت وەکو پشكنینی دڵنیابوونەوە بـۆ ئەو نەخۆشـانەی کە پشكنینی خێرایان بۆ کراوە، پێویستە نمونە بۆ هەردوو جۆری پشكنین لە هەمـان کاتـدا وەربگیرێـت، یان لە ماوەی کەمتر لە دوو رۆژدا.

ماددەی (١١):

نرخەکانی پشكنین لەلایەن وەزارەتی تەندروستی دیار دەکرێت.

ماددەی (١٢):

تەواوی ئەم خزمەتگوزارییە لەژێر چاودێری و سەرپەرشتی بەشی تاقیگای بەرێوەبەرایەتیەکانی سەر بە وەزارەتی تەندروستی دەبێت.

ماددەی (١٣):

لێژنەکانی پشکنین و بەدواداچوون ڕۆژانە بەردەوام بەدواداچوونی مەرجەکان و کوالیتی دەکەن و لە هەرسەرپێچی و کەموکورتیەک ڕێکاری یاسایی وەردەگیرێت.

ماددەی (١٤):

لە کاتی هاوردەکردن، پێویستە هەماهەنگی هەبێت لە بەشی تاقیگاکان لە وەزارەتی تەندروستی لەگەڵ بەرێوبەرایەتی گشتی کوالیتی کۆنترۆل (KMCA) بە مەبەستی رێگەپێدان و رەچاوکردنی کوالیتیەکەی .

ماددەی (١٥):

ئەم رێنماییە کاری پێدەکرێت لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان).

د.سامان حسین بەرزنجی
وەزیری تەندروستی